

ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ

ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξωστρέφεια αποτελεί κρίσιμο πυλώνα για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη σε περιφέρειες με γεωστρατηγική σημασία, όπως η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (ΑΜΘ). Στο πλαίσιο της συνεργασίας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, των Επιμελητηρίων της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, διεξήχθη επιστημονική έρευνα για την καταγραφή και ανάλυση των χαρακτηριστικών, προκλήσεων και προοπτικών των εξαγωγικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το **Ερευνητικό Εργαστήριο MaGBISE** «Διοίκηση, Διακυβέρνηση, Επιχειρηματική Ευφυΐα, Εταιρική Στρατηγική και Ηθική, Εταιριών Διαχείρισης Υποδομών, Δικτύων & Εφοδιαστικής Αλυσίδας» (<https://magbise.econ.duth.gr>) του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Επιστημονικά Υπεύθυνος της έρευνας είναι ο **Καθηγητής κ. Δημήτριος Δημητρίου**, Διευθυντής του Εργαστηρίου, και Πρόεδρος του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών Δ.Π.Θ.

Η έρευνα βασίστηκε σε δομημένο ερωτηματολόγιο και η ανάλυση πραγματοποιήθηκε με εφαρμογή στατιστικών τεχνικών και αναλύσεων συσχέτισης. Τα αποτελέσματα προσφέρουν πολύτιμα συμπεράσματα για την υφιστάμενη κατάσταση, τις ενδογενείς δυνατότητες και τις θεσμικές και λειτουργικές παρεμβάσεις που απαιτούνται για την ενίσχυση της εξωστρέφειας σε Περιφερειακό επίπεδο.

ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, η σύνθεση των εξαγωγικών επιχειρήσεων της ΑΜΘ παρουσιάζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης σε μικρές επιχειρήσεις, με το **64% των επιχειρήσεων του δείγματος να απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους**. Το γεγονός αυτό επιδρά καθοριστικά στην επιχειρησιακή τους ικανότητα να διεκδικήσουν παρουσία σε ξένες αγορές με συστηματικό και στρατηγικό τρόπο.

Η πλειονότητα των επιχειρήσεων δήλωσε ότι εξαγει σε κάποια έκταση, όπου σχεδόν **30% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι οι εξαγωγές αποτελούν πάνω από το 50% του κύκλου εργασιών**. Οι κύριες αγορές στόχου εντοπίζονται σε γειτονικές βαλκανικές χώρες, κυρίως τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, με περιορισμένη γεωγραφική διαφοροποίηση ή εξαγωγική ωριμότητα προς αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κυρίως στη Γερμανία).

Παρά την περιορισμένη εξαγωγική εμβέλεια, τα αποτελέσματα κατέδειξαν σημαντική βούληση στρατηγικής αναπροσαρμογής. Συγκεκριμένα, το **44% τοποθετεί υψηλά στην ιεράρχησή του τον ψηφιακό μετασχηματισμό για την ανάπτυξη της επιχείρησής τους**. Επιπλέον, το **70% εκφράζει ενδιαφέρον για συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα και ερευνητικούς φορείς**,

γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη για ενίσχυση της επιστημονικής τεκμηρίωσης και της τεχνογνωσίας στην εξαγωγική καινοτομία.

Στον τομέα των υποδομών, η πλειονότητα των επιχειρήσεων (άνω του 65%) αναγνωρίζει τη σημασία των επενδύσεων σε κρίσιμες υποδομές για την υποστήριξη των εξαγωγών. Οι τηλεπικοινωνίες, οι οδικοί και σιδηροδρομικοί άξονες, η συνδεσιμότητα με λιμένες και αερολιμένες, καθώς και η αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών αξιολογούνται ως καθοριστικά στοιχεία του εξαγωγικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. **Πάνω από το 75% των ερωτηθέντων εκφράζει ως προτεραιότητα να είναι οι επενδύσεις σε υποδομές τηλεπικοινωνιών και διαδικτύου, ενώ πάνω από το 70% δηλώνει ότι οι επενδύσεις στις υποδομές ενέργειας και οδικών μεταφορών λειτουργεί καταλυτικά στη πρόσβαση σε νέες αγορές και συγκράτηση του κόστους προς τον τελικό καταναλωτή/χρήστη.**

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στο **ενεργειακό και μεταφορικό κόστος, το οποίο καταγράφεται ως το σημαντικότερο εμπόδιο για την εξαγωγική δραστηριότητα**. Το 75% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι το κόστος ενέργειας επηρεάζει αρνητικά την εξαγωγική τους δραστηριότητα. Αυτά τα δεδομένα επιβεβαιώνουν την ανάγκη για θεσμικές παρεμβάσεις με στόχο τη δημιουργία μηχανισμών αντιστάθμισης.

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά συμπεράσματα αφορά τον βαθμό πρόσβασης σε θεσμικά και συστημικά εργαλεία/δράσεις υποστήριξης. Πάνω από το **70% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι δεν έχει ποτέ λάβει εξειδικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη για εξαγωγές**. Η πληροφόρηση για αγορές στόχους, τεχνικές πιστοποίησης, νομικά πλαίσια και δυνατότητες συμμετοχής σε διεθνείς εμπορικές αποστολές ή εκθέσεις παρουσιάζεται αρκετά περιορισμένη στα προηγούμενα χρόνια, με αποτέλεσμα η επιχειρηματική δράση να παραμένει εσωστρεφής και συχνά επιφυλακτική. Η απουσία αυτών των υποστηρικτικών μηχανισμών περιορίζει τη στρατηγική κατεύθυνση και καθιστά την εξαγωγική επιχειρηματικότητα της ΠΑΜΘ πιο ευάλωτη σε διεθνείς αστάθειες.

Ός προς το περιβαλλοντικό σκέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι **άνω του 75% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι θεωρεί την υιοθέτηση πρακτικών κυκλικής οικονομίας για τη διέγερση επιχειρηματικών δράσεων και την τόνωση του τζίρου**, με έμφαση στην ανακύκλωση, την επαναχρησιμοποίηση υλικών και την ενεργειακή αποδοτικότητα, **ως κρίσιμους παράγοντες για την ανάπτυξη της επιχείρησής τους**. Το εύρημα αυτό είναι εξαιρετικά ενθαρρυντικό, διότι υποδηλώνει ότι οι εξαγωγικές επιχειρήσεις της ΠΑΜΘ ιεραρχούν τη σημασία της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης όχι μόνο ως ηθική υποχρέωση, αλλά και ως παράγοντα διαφοροποίησης στις διεθνείς αγορές. Παράλληλα, η εταιρική κοινωνική ευθύνη και η βιώσιμη ανάπτυξη εντάσσονται σταδιακά στη στρατηγική ατζέντα των επιχειρήσεων, προσδίδοντας προστιθέμενη αξία στο εμπορικό τους προφίλ.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των εξαγωγικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης προϋποθέτει στοχευμένες και πολυδιάστατες παρεμβάσεις. Βασική επιδίωξη των προτεινόμενων δράσεων είναι ο μετασχηματισμός της περιοχής σε δυναμικό κόμβο διασυνοριακού εμπορίου, καινοτομίας και επιχειρηματικής δικτύωσης, αξιοποιώντας τις γεωοικονομικές δυνατότητες της περιοχής και τις σύγχρονες αναπτυξιακές απαιτήσεις. Το **νέο γραφείο στις Βρυξέλλες της Περιφέρειας** είναι

εξαιρετικής σπουδαιότητας κίνηση, που αναμένεται να συμβάλει καθοριστικά τόσο στη προβολή των επιχειρηματικών ευκαιριών στην ΠΑΜΘ όσο και την ενίσχυση των χρηματοδοτικών δράσεων με ευρωπαϊκά κεφάλαια.

Πρώτιστη αναγκαιότητα αποτελεί η διερεύνηση δράσεων με μεθοδολογική κατεύθυνση αυτή του «ενεργειακού ισοδυνάμου», προσαρμοσμένων στις ανάγκες των εξαγωγικών επιχειρήσεων που έχουν έδρα στην ΠΑΜΘ. Η επιβάρυνση από το υψηλό ενεργειακό κόστος πλήττει την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας. Μέτρα εξισορρόπησης, όπως οι ενεργειακές κοινότητες, η αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών, η αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), η ενεργειακή αναβάθμιση των υποδομών και οι μηχανισμοί αντιστάθμισης τιμών, κρίνονται ως απαραίτητα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Παράλληλα, κρίνεται σημαντική η διερεύνηση δράσεων στην κατεύθυνση του «μεταφορικού ισοδυνάμου», κατά τα πρότυπα νησιωτικών/ακρικών περιοχών, με σκοπό την μείωση του κόστους μεταφοράς και διανομής των εξαγωγικών προϊόντων προς τις Ευρωπαϊκές και Διεθνείς αγορές. Η γεωγραφική θέση της Περιφέρειας, σε συνδυασμό με την απόσταση από μεγάλα αστικά κέντρα που υπάρχουν ή σχεδιάζονται να δημιουργηθούν κέντρα logistics, καθιστά υψηλής προτεραιότητας την ανάπτυξη εμπορευματικών κέντρων συγκέντρωσης και διανομής στην Περιφέρεια καθώς και την ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών, μέσω της αξιοποίησης των κύριων μεταφορικών κόμβων με τη θάλασσα και τον αέρα.

Μέτρο προς την κατεύθυνση αυτή που θα πρέπει να επανεξεταστεί είναι η δημιουργία Ζωνών Διασυνοριακού Εμπορίου, με σκοπό τη δημιουργία διαμετακομιστικού κόμβου προς τα Βαλκάνια, τη Μαύρη Θάλασσα και τη Μέση Ανατολή. Η γεωστρατηγική θέση της ΠΑΜΘ αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα, το οποίο οφείλει να αξιοποιηθεί μέσα από δομές διαβαλκανικής συνεργασίας και ενίσχυση των εμπορικών διαδρόμων που διέρχονται από την περιοχή (λιμάνια, Εγνατία Οδός, κάθετοι οδικοί άξονες).

Η ανάπτυξη διασυνοριακών συνεργατικών σχηματισμών (cross-border clusters), με επιχειρήσεις από γειτονικές χώρες όπως η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Τουρκία, μπορεί να ενισχύσει την τοπική οικονομία μέσω κοινών δράσεων και μεταφοράς τεχνογνωσίας. Οι συμπράξεις αυτού του τύπου μπορούν να συμβάλλουν στην παραγωγή προστιθέμενης αξίας, στην ενίσχυση της εφοδιαστικής αλυσίδας καθώς και στην ενίσχυση της περιφερειακής αλυσίδας αξίας.

Περαιτέρω, σημαντική κρίνεται η διερεύνηση για σύσταση περιφερειακών «Export Hubs», με στόχο την παροχή εξειδικευμένης τεχνικής υποστήριξης, συμβουλευτικής, mentoring και πρόσβασης σε εκπαιδευτικά εργαλεία στρατηγικής εξωστρέφειας. Οι δομές αυτές μπορούν να λειτουργήσουν ως ενδιάμεσοι φορείς υποστήριξης, παρέχοντας εξατομικευμένες υπηρεσίες σε επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Σε αυτό το πλαίσιο, η διασύνδεση των επιχειρήσεων με το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης καθώς και τους ερευνητικούς φορείς της περιοχής μπορεί να συμβάλει θετικά στην αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και της καινοτομίας, αλλά και την παραγωγή εξειδικευμένων εκπαιδευτικών εργαλείων σε κρίσιμα θέματα, όπως η παρακολούθηση εμπορικών και παραγωγικών δεικτών, η βιωσιμότητα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η πράσινη επιχειρηματικότητα.

Επιπλέον, η ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την ενδυνάμωση της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας στην ΠΑΜΘ. Η πρόσβαση σε κεφάλαια για την ενίσχυση της Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D), την

αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και την ενίσχυση της παρουσίας σε νέες αγορές μέσω της ανάπτυξης κέντρων (hubs) προώθησης και προβολής, μπορεί να αποτελέσει καταλύτη για την αύξηση της εξαγωγικής βάσης της Περιφέρειας.

Τέλος, κρίνεται σημαντική η ενίσχυση του Παρατηρητηρίου για την παρακολούθηση και αξιολόγηση στοιχείων κόστους και απόδοσης της Εφοδιαστικής Αλυσίδας, το οποίο μπορεί να προσφέρει στρατηγική πληροφόρηση, διαμορφώνοντας έναν μηχανισμό τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων σε επίπεδο επιχειρηματικής στρατηγικής.

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της επιστημονικής έρευνας για την καταγραφή και ανάλυση των χαρακτηριστικών, προκλήσεων και προοπτικών των εξαγωγικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας ΑΜΘ καταδεικνύουν την ανάγκη για συγκρότηση ενός συνεκτικού αναπτυξιακού πλαισίου, με στόχο την αναβάθμιση των συνθηκών λειτουργίας των εξαγωγικών επιχειρήσεων και τη μετατροπή της Περιφέρειας σε διαπεριφερειακό κόμβο καινοτομίας, εμπορίου και πράσινης ανάπτυξης.

Η συνδυαστική ενεργοποίηση θεσμικών εργαλείων, μέτρων στήριξης και στρατηγικών συνεργασιών αποτελεί προϋπόθεση για την επιτάχυνση της εξωστρεφούς μετάβασης, την ενίσχυση της διεθνούς παρουσίας των εξαγωγικών επιχειρήσεων και τη συνολική αναβάθμιση της παραγωγικής ταυτότητας της Περιφέρειας ΑΜΘ. Η εξαγωγική επιχειρηματικότητα στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη διαθέτει ένα γεωγραφικό πλεονέκτημα που, εφόσον αξιοποιηθεί κατάλληλα, μπορεί να αναδείξει την Περιφέρεια σε διασυνοριακό κόμβο καινοτομίας, πράσινης ανάπτυξης και περιφερειακής εμπορικής δυναμικής.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Δημήτριος Δημητρίου (PhD/Dr./MSM/MSE/DEng)

Καθηγητής, Μάνατζμεντ και Διοίκησης Υποδομών

Πρόεδρος Τμήματος Οικονομικών Επιστημών Δ.Π.Θ.

Διευθυντής Ερευνητικού Εργαστηρίου MaGBISE (<https://magbise.econ.duth.gr/>)

Διευθυντής Μεταπτυχιακού Προγράμματος Project Management

Διευθυντής Μεταπτυχιακού Προγράμματος Διοίκηση Εφοδιαστικής Αλυσίδας

Head of DUTH/Greece Regional Unit of UNESCO Chair in Bioethics

Επικοινωνία: ddimitri@econ.duth.gr